

จังหวัดและท่านองในเพลงฉ่อยและลำตัด



นายวิเศษ บุญจับ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974 - 576 - 005 - 6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015731

i 10302402

THE RHYTHM AND MELODY OF THAI TRADITIONAL FOLK SONGS - CHOY AND LAMTAT

Mr. Wattana Boonjub

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1989



หัวข้อวิทยานิพนธ์

จังหวัดและท่านองในเพลงฉ่อยและลำตัด

โดย

นายวิณะ บุญจับ

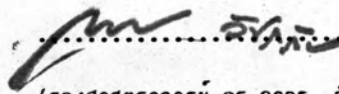
ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

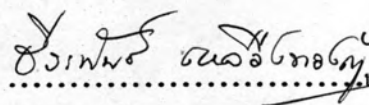
อาจารย์ที่ปรึกษา

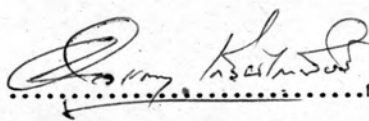
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณ์นิพนธ์

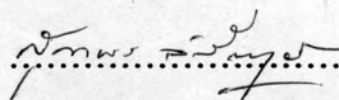
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

.....กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา เกรียงไกรเพชร)

.....กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณ์นิพนธ์)



## พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

วิธนะ บุญจับ : จังหวะและทำนองในเพลงฉ่อยและลำตัด (THE RHYTHM AND MELODY OF THAI TRADITIONAL FOLK SONGS - CHOY AND LAMTAT) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณ์ยานาวิน , 157 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาจังหวะและทำนองในเพลงฉ่อยและลำตัดซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านตามแนวภาษาศาสตร์ เนื้อหาสำคัญของวิทยานิพนธ์แบ่งเป็น 2 ตอน คือจังหวะของเพลงฉ่อยและลำตัด กับ ทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัด


จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าเพลงฉ่อยและลำตัดจะมีต้นกำเนิดคล้ายกัน แต่ในเวลาร้องเพลงทั้ง 2 ประเภทแล้ว จังหวะและทำนองของเพลงทั้งสองมีความแตกต่างกันหลายประการ

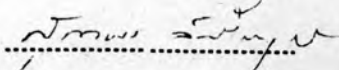
ผลจากการเปรียบเทียบพบว่า จำนวนหน่วยจังหวะ จังหวะหยุด และหน่วยระหว่างการหยุดในแต่ละบาทของเพลงฉ่อยมีน้อยกว่าลำตัด และหน่วยจังหวะที่มีพยางค์เกิน 2 พยางค์ มักปรากฏในลำตัดน้อยกว่าเพลงฉ่อย นอกจากนี้แล้วทิสัยของเสียงในการร้องเพลงฉ่อยยังแคบกว่าลำตัดอีกด้วย

จากผลการวิเคราะห์จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงฉ่อยและลำตัดมีความแตกต่างกันทั้งในแง่จังหวะและทำนอง ในแง่จังหวะ เพลงฉ่อยมีหน่วยจังหวะและจังหวะหยุดในแต่ละบาทน้อยกว่าลำตัด ทั้งจำนวนพยางค์ในแต่ละหน่วยจังหวะของเพลงฉ่อยก็น้อยกว่าลำตัด ข้อแตกต่างเหล่านี้ทำให้จังหวะในการร้องลำตัดกระแทกกระทั้นและรวดเร็วกว่าเพลงฉ่อย ในแง่ทำนอง ทิสัยของเสียงที่ใช้ในการร้องเพลงฉ่อยก็แคบกว่าลำตัดมาก จึงทำให้ทำนองเสียงในการร้องเพลงฉ่อยเรียกว่าการร้องลำตัด

ความแตกต่างของจังหวะและทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัดดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้เพลงฉ่อยมีความเนื่องแบบกลมกลืนทั้งในจังหวะและทำนอง (rhythmic and melodic conjunct) ในขณะที่ลำตัดมีจังหวะและทำนองที่มีความเนื่องแบบไม่กลมกลืน (rhythmic and melodic disjunct) ในระหว่างการร้อง

ภาควิชา ..... ภาษาศาสตร์.....  
สาขาวิชา ..... ภาษาศาสตร์.....  
ปีการศึกษา ..... 2531.....

ลายมือชื่อนิสิต 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 



## พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

WATTANA BOONJUB : THE RHYTHM AND MELODY OF THAI TRADITIONAL FOLK SONGS - CHOY AND LAMTAT. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUDAPORN LUKSANEYANAWIN , Ph.D. 157 PP.

The objective of this thesis is to study the rhythm and melody in Choy and Lamtat, two types of Thai traditional folk music through a linguistic approach. The contents of this thesis are divided into two parts : first an analysis of the rhythm of Choy and Lamtat, followed by an analysis of their melodies.

The research finds that, although Choy and Lamtat use a similar poetic form, the singing, rhythm and melody is much different.

The analysis reveals that the number of rhythmic units, pauses and pause defined-units of each metrical unit of Choy is smaller than that of Lamtat. Additionally, in Lamtat a rhythmic unit consisting of more than two syllables occurs more frequently than in Choy. Furthermore, the average pitch level in singing Choy is narrower than that of Lamtat.


The results of the analysis can be summarized in that Choy and Lamtat are different in both rhythm and melody. In terms of rhythm, Choy has fewer rhythmic units and pauses in each metrical unit and fewer syllables in each rhythmic unit than does Lamtat. These differences make the rhythm of singing Lamtat stronger and quicker than Choy. In terms of melody, the average pitch range of Choy is much narrower than Lamtat, making the intonation contour of singing Choy smoother than Lamtat.

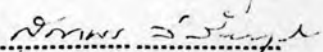
The rhythm and melody of the Choy and Lamtat types are distinct in that Choy uses "rhythmic and melodic conjunct" in singing, while Lamtat uses "rhythmic and melodic disjunct" in singing.

ภาควิชา ..... ภาษาศาสตร์.....

สาขาวิชา ..... ภาษาศาสตร์.....

ปีการศึกษา ..... 2531.....

ลายมือชื่อนิสิต .....  .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....  .....



กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักขณินาริน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันมีค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ท่านได้กรุณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งแล้ว ความเข้าใจและกำลังใจที่ได้รับจากท่านมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์ เหลืองทองคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวธนา เกรียงไกรเพชร ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้เบื้องต้นทางภาษาศาสตร์อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไปไม่ได้ถ้าปราศจากผู้ให้ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ อันได้แก่ หวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) แม่ประยูร ยมเยี่ยม พ่อไสว วงษ์งาม แม่บัวผัน จันทร์ศรี และเอนก นาวิกมูล อีกทั้งคุณสำเนียง มงคลเวช นักศึกษา ปวช.ปีที่ 3 วิทยาเขตบึงพระพิบูล จักรวรรดิ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่ได้สละเวลาจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นและสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดจนกำลังใจและความเข้าใจที่ผู้วิจัยได้รับมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้ผลงานนี้ลุล่วงสำเร็จไปได้ด้วยดี



หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
สารบัญแผนภาพ.....	๗
สารบัญแผนภูมิ.....	๘
สารบัญภาคผนวก.....	๙

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
1.4 สมมุติฐาน.....	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. จังหวะและทำนอง.....	6
2.1 จังหวะ.....	6
2.1.1 ความหมายของจังหวะ.....	6
2.1.1.1 พยางค์.....	7
2.1.1.2 การลงเสียงหนักเบา.....	9
2.1.1.3 การหยุด.....	11
2.1.2 หน่วยจังหวะ.....	12
2.1.3 จังหวะในการพูดและร้อยแก้วร้อยกรองไทย.....	14

- 2.2 ทำนอง..... 15
  - 2.2.1 ความหมายของทำนอง..... 15
  - 2.2.2 การศึกษาทำนองเสียงทางภาษาศาสตร์..... 15
  - 2.2.3 การศึกษาทำนองของลิสต์..... 21
  - 2.2.4 ระดับเฉลี่ยของเสียงหรือพิสัย..... 21
- 3. จังหวะของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 23
  - 3.1 จังหวะของเพลงฉ่อย..... 24
  - 3.2 จังหวะของลำตัด..... 26
  - 3.3 ความแตกต่างระหว่างจังหวะของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 29
- 4. ทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 31
  - 4.1 ทำนองของเพลงฉ่อย..... 32
  - 4.2 ทำนองของลำตัด..... 58
  - 4.3 ความแตกต่างระหว่างทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 85
- 5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 90
  - 5.1 สรุปผล..... 90
    - 5.1.1 จังหวะของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 90
    - 5.1.2 ทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัด..... 90
  - 5.2 อภิปรายผล..... 91
  - 5.3 ข้อเสนอแนะ..... 92
- บรรณานุกรม..... 93
- ภาคผนวก ก..... 97
- ภาคผนวก ข..... 115
- ภาคผนวก ค..... 136
- ประวัติ..... 157



## สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 ตัวอย่างการแบ่งจังหวะในบทร้องเพลงฉ่อย เฮโลนิโกร ของคณะแม่บุญชู.....	25
แผนภาพที่ 2 ตัวอย่างการแบ่งจังหวะในบทร้องลำตัดหมอนวด ของคณะหวังเต๊ะ.....	28
แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างการแบ่งวรรค หน่วยระหว่างการหยุด และระดับเสียงสูงต่ำ ในการร้องเพลงฉ่อย.....	32
แผนภาพที่ 4 พิสัยของเสียง นย. 1 วน. บทร้องเพลงฉ่อย.....	33
แผนภาพที่ 5 พิสัยของเสียง นย. 2 วน. บทร้องเพลงฉ่อย.....	34
แผนภาพที่ 6 พิสัยของเสียง นย. 1 วล. บทร้องเพลงฉ่อย.....	35
แผนภาพที่ 7 พิสัยของเสียง นย. 2 วล. บทร้องเพลงฉ่อย.....	36
แผนภาพที่ 8 แสดงพิสัยของเสียงของแต่ละหน่วยระหว่างการหยุดในบทร้องเพลงฉ่อย.....	37
แผนภาพที่ 9 พิสัยของเสียง นย. 1 วน. บทเพลงฉ่อย.....	38
แผนภาพที่ 10 พิสัยของเสียง นย. 2 วน. บทเพลงฉ่อย.....	39
แผนภาพที่ 11 พิสัยของเสียง นย. 1 วล. บทเพลงฉ่อย.....	40
แผนภาพที่ 12 พิสัยของเสียง นย. 2 วล. บทเพลงฉ่อย.....	41
แผนภาพที่ 13 แสดงพิสัยของเสียงของแต่ละหน่วยระหว่างการหยุดในบทเพลงฉ่อย.....	42
แผนภาพที่ 14 แสดงพิสัยในการร้องเพลงฉ่อย.....	43
แผนภาพที่ 15 ตัวอย่างการแบ่งวรรค หน่วยระหว่างการหยุด และระดับเสียงสูงต่ำ ในการร้องลำตัด.....	59
แผนภาพที่ 16 พิสัยของเสียง นย. 1 วน. บทร้องลำตัด.....	60
แผนภาพที่ 17 พิสัยของเสียง นย. 2 วน. บทร้องลำตัด.....	61
แผนภาพที่ 18 พิสัยของเสียง นย. 1 วล. บทร้องลำตัด.....	62
แผนภาพที่ 19 พิสัยของเสียง นย. 2 วล. บทร้องลำตัด.....	63
แผนภาพที่ 20 แสดงพิสัยของเสียงแต่ละหน่วยระหว่างการหยุดในบทร้องลำตัด.....	64
แผนภาพที่ 21 พิสัยของเสียง นย. 1 วน. บทเพลงลำตัด.....	65
แผนภาพที่ 22 พิสัยของเสียง นย. 2 วน. บทเพลงลำตัด.....	66

แผนภาพที่		หน้า
แผนภาพที่ 23	คิสิกข์ของเสียง นย. 1 วล. บาทลงล่ำคัค.....	67
แผนภาพที่ 24	คิสิกข์ของเสียง นย. 2 วล. บาทลงล่ำคัค.....	68
แผนภาพที่ 25	แสดงคิสิกข์ของเสียงของคัคละหน่วยระหว่ำการหยุดในบาทล่ำคัค.....	69
แผนภาพที่ 26	แสดงคิสิกข์ของเสียงในการร้องล่ำคัค.....	70
แผนภาพที่ 27	เปรียบเทียบคิสิกข์ของเสียงในการร้องเพลงฉ่อยและล่ำคัค.....	86

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ทำนองเสียง นย.1 วน. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	44
แผนภูมิที่ 2 ทำนองเสียง นย.2 วน. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	45
แผนภูมิที่ 3 ทำนองเสียง นย.1 วล. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	46
แผนภูมิที่ 4 ทำนองเสียง นย.2 วล. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	47
แผนภูมิที่ 5 ทำนองเสียง วน. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	48
แผนภูมิที่ 6 ทำนองเสียง วล. บาทร้องเพลงฉ่อย.....	49
แผนภูมิที่ 7 ทำนองเสียงในบาทร้องเพลงฉ่อย.....	50
แผนภูมิที่ 8 ทำนองเสียง นย.1 วน. บาทลงเพลงฉ่อย.....	51
แผนภูมิที่ 9 ทำนองเสียง นย.2 วน. บาทลงเพลงฉ่อย.....	52
แผนภูมิที่ 10 ทำนองเสียง วน. บาทลงเพลงฉ่อย.....	53
แผนภูมิที่ 11 ทำนองเสียง นย.1 วล. บาทลงเพลงฉ่อย.....	54
แผนภูมิที่ 12 ทำนองเสียง นย.2 วล. บาทลงเพลงฉ่อย.....	55
แผนภูมิที่ 13 ทำนองเสียง วล. บาทลงเพลงฉ่อย.....	56
แผนภูมิที่ 14 ทำนองเสียงในบาทลงเพลงฉ่อย.....	57
แผนภูมิที่ 15 ทำนองเสียง นย.1 วน. บาทร้องลำตัด.....	71
แผนภูมิที่ 16 ทำนองเสียง นย.2 วน. บาทร้องลำตัด.....	72
แผนภูมิที่ 17 ทำนองเสียง วน. บาทร้องลำตัด.....	73
แผนภูมิที่ 18 ทำนองเสียง นย.1 วล. บาทร้องลำตัด.....	74
แผนภูมิที่ 19 ทำนองเสียง นย.2 วล. บาทร้องลำตัด.....	75
แผนภูมิที่ 20 ทำนองเสียง วล. บาทร้องลำตัด.....	76
แผนภูมิที่ 21 ทำนองเสียงบาทร้องลำตัด.....	77
แผนภูมิที่ 22 ทำนองเสียง นย.1 วน. บาทลงลำตัด.....	78
แผนภูมิที่ 23 ทำนองเสียง นย.2 วน. บาทลงลำตัด.....	79
แผนภูมิที่ 24 ทำนองเสียง วน. บาทลงลำตัด.....	80
แผนภูมิที่ 25 ทำนองเสียง นย.1 วล. บาทลงลำตัด.....	81

แผนภูมิที่ 26	ทำนองเสียง นย.2 วล. บาทลงลำตัด.....	82
แผนภูมิที่ 27	ทำนองเสียง วล. บาทลงลำตัด.....	83
แผนภูมิที่ 28	ทำนองเสียงบาทลงลำตัด.....	84
แผนภูมิที่ 29	แสดงค่าเฉลี่ยระดับเสียงเปรียบเทียบแต่ละหน่วยระหว่างการหยุดในมาทรวงของ เพลงฉ่อยและลำตัด.....	87
แผนภูมิที่ 30	แสดงค่าเฉลี่ยระดับเสียงเปรียบเทียบแต่ละหน่วยระหว่างการหยุดในมาทรวงของเพลงฉ่อย และลำตัด.....	88
แผนภูมิที่ 31	การเปลี่ยนแปลงของเสียงสูงต่ำเฉลี่ยของเพลงฉ่อยและลำตัด.....	89

## สารบัญภาคผนวก

	หน้า
ภาคผนวก ก เพลงฉ่อยและลำตัด.....	97
ภาคผนวก ข บทร้องเพลงฉ่อย.....	115
ภาคผนวก ค บทร้องลำตัด.....	136